

Kuranda çıkarılacak ayet var mıdır?

Ahmed Gökce: Kur'ân'da nasih-mensuh var mı? Varsa, hükmü geçen diğer kitaplar (İncil, Zebur, Tevrat) yürürlükten kaldırıldığı gibi, neshedilen âyetlerin hükmü kalktığına göre onların Kur'ân'dan çıkarılması gerekmez mi? diye soran birine ne cevap vereceğiz?

Kur'ân Gençleşiyor

Kur'ân'ın hakikatleri bakîdir, âyetleri bakîdir, hükmü bakîdir. Her âyetin her zamanda farklı bir manası ve farklı bir uygulama şekli vardır. Ama birbiriyle tenakuz oluşturmaz. Kur'ân her zamanda, her asırda gençtir ve zaman ilerledikçe de gençleşmektedir. Yani manası tezahür etmektedir.

Bediüzzaman'ın ifadesiyle, “Zaman ihtiyarlandıkça Kur'ân gençleşiyor. Rumuzu tavazzuh ediyor. Nur, nar görüldüğü gibi, bazen şiddet-i belâgat dahi mübalâğa görünür.” 1

Demek oluyor ki: Kur'ân'ın her çağa hitabı ayrıdır. Zaman ihtiyarlanır, ama Kur'ân gençleşir. Kur'ân'ın zamanı geçmez.

Geçmişte zamanın ilcaatıyla anlaşılmayan bir âyet, ileri zamanlarda veya farklı medeniyetlerde daha iyi anlaşılabilir. Rumuzu ve işaretleri tam olarak ortaya çıkar.

Kur'ân'da nasih ve mensuh meselesi teknik bir meseledir. Buradan Kur'ân'da çıkarılacak âyet vardır sonucuna gidilmez. Kur'ân'da bir diğer âyetle çelişen veya bir diğer âyetin hükmünü kaldıran başka bir âyet yoktur. Peygamber Efendimiz (asm) de böyle hükmü kaldırılmış bir âyetin olduğundan bahsetmemiştir.

Ama aynı meselede farklı ortamlarda nasıl davranılması gerektiği konusunda usûl ve metod öğreten âyetler vardır. İlgili âyetin, diğer bir âyetin hükmünü geçersiz kıldığı zannedilir. Oysa farklı ortamlar ve zamanlar düşünüldüğünde her iki mananın da geçerli olduğu anlaşılır. Bediüzzaman'ın ifadesiyle, “nur nar görünür.” Nuru nur görmek için daha dikkatli bakmalıdır.

Neshi Doğru Anlamalı

“Biz herhangi bir âyetin hükmünü yürürlükten kaldırır veya onu unutturursak, yerine daha hayırlısını veya mislini getiririz. Allah’ın gücünün her şeye hakkıyla yettiğini bilmez misin?” 2 Âyetinin, Kur’ân içinde de geçerli olup olmadığı tartışılmıştır.

Kimileri âyeti zahir manada almış, Kur’ân’da bazı âyetlerin diğer bazı âyetlerce yürürlükten kaldırıldığını savunmuşlardır. Ne var ki yorumları sadece kendi bakışlarını yansıtmış, cihanşumul bir çerçeveyi yansıtmamıştır.

Meselâ böyleleri, “Doğu da, Batı da Allah’ındır. Nereye dönerseniz Allah’ın vechi oradadır.” 3 âyetinin, “Yüzünü Mescid-i Haram yönüne çevir.” 4 Âyetince yürürlükten kaldırıldığını söylerler. Oysa burada birinci âyetin hükmü kaldırılmamıştır. Sadece Mescid-i Aksa’nın namazda kible oluşu neshedilerek, ikinci âyetle kible olarak Mescid-i Haram tayin edilmiştir. Burada nesih varsa, sadece namazla ilgili bir düzenlemeyi kapsıyor. Nesih namazdaki kible ile sınırlıdır. Yoksa birinci âyetin hükmü ortadan kalkmamıştır. Allah yönden münezzehtir değil midir? Birinci âyet bu hakikati ifade ediyor.

Meselâ, “Sizin dininiz size, benim dinim bana.” 5 Âyetinin, cihad âyeti ile nesh edildiğini söylerler. Oysa bu âyet hürriyet-i şer’iye’yi ifade ediyor. Bu gün bu âyet, dünyanın her yerinde geçerlidir. Cihad âyeti de cihad-ı manevî olarak geçerlidir. Burada nesih söz edilecekse, zamana bağlı olarak uygulama biçiminin değiştiği şeklinde bahsedilebilir. İki manayı da Kur’ân destekliyor ve kucaklıyor. Hem cihad yapacaksın, hem de insanların dinine karışmayacaksın!

Kur’ân Nasihtir; Evet!

Öte yandan eski peygamberlere gelen kitapları, bu kitapların hükümlerini, dinlerini, sünnetlerini Kur’ân yürürlükten kaldırmıştır. 6 Âyet bunu da ifade ediyor. Çünkü onlar da birer âyet idi. Allah’ın emirleri idi. Zaman başkalaşınca yürürlükten kaldıran, yine Cenab-ı Allah oldu.

Bu âyetten, Cenab-ı Allah’ın hüküm koymakta tek söz sahibi olduğunu da anlıyoruz. Dilerse hüküm koyup, dilerse aynı hükmü yürürlükten kaldırmaya Allah’ın kadir olduğunun ifade edildiğini de anlıyoruz.

Keza kevnî âyetler de vardır. Kevnî âyetlerde değişiklik yapmak hakkı Allah’a aittir. Meselâ Hazret-i Âdem’i (as) topraktan yaratarak yaratma fiiline toprağı mahal kılmış, hemen sonra insanlar için yaratma fiilinin mahallini değiştirmiş, ana rahmini mahal yapmıştır. Her birisi de birer âyettir.

Dipnotlar:

1- Mektubat, s. 559.

- 2- Bakara Sûresi: 106.
- 3- Bakara Sûresi: 115.
- 4- Bakara Sûresi: 144.
- 5- Kâfirun Sûresi: 6.
- 6- İşaratü'l-İ'caz, s. 69.